

Filosofie a co k ní náleží - 2

Četné překlady uvedené Aristotelovy formulace sáhly ke značně problematickému prostředku, jak podat v novém jazyku významový „celek“ „teoretizovat o všem“ (PERI PANTÓN THEOREIN), totiž tak, že bylo zavedeno (vsunuto) nové slovo, které nemá oporu v řecké formulaci. Tím slovem je „předmět“: Kříž např. překládá „všechno to učiniti předmětem svého zkoumání“. Kříž není dobrým překladatelem Aristotela, ale v této věci má starší předchůdce v jiných jazykových oblastech, např. Tredennick v Loeb Edition překládá „to study all subjects“; podobně třeba Bonitz (u Meinera) zase „alle Gegenstände untersuchen“. Tady intervenuje náležitě nekontrolovaná „tradice“ zpředměťování všeho, co je tematizováno, do té míry, že vlastně předem likviduje jednu ze základních možností či charakteristik filosofičnosti. Křížovo „učiniti předmětem“ je dokladem tohoto škodlivého směřování. Chybnost této předsudečné tendence mohla být odhalována a nahlížena teprve po náležitém rozpoznání toho, že některé „skutečnosti“ musí být nejen respektovány, ale také myšleny a zkoumány i tehdy, když se zřetelně ukazuje, že nemohou být chápány jako „předměty“, tj. předmětně. To ovšem vůbec neznamená, že to, co nemůže (a nesmí) být „učiněno předmětem“, musí nutně zůstat v jakémsi přítmí „neurčitosti“; samo toto chápání „neurčitosti“ a dokonce „zásadní“ nemožnosti něco blíže určit a vymezit je pouhým vedlejším (a chybným) důsledkem předmětného (tj. zpředměťujícího) myšlení. Filosofie zkrátka musí nahlédnout, že nikdy nemá a nikdy nebude mít k dispozici žádná „faktická data“ (ve smyslu factum brutum, kde původ slova „factum“ a jeho odvozenost o „facere“ byl už dávno zapomenut), nýbrž že může ve svých úvahách vycházet pouze od údajů, v nichž vedle toho, jak naše smyslové orgány reagují na vnější podněty, je všechny vždycky ještě navíc zpracováno jako nějaký „smysl dávající“. Původ či zdroje tohoto „navíc“ může být vykládán různě a může být i skutečně různý; ještě zdaleka nevíme, jak je vlastně ten který vnější podnět zpracováván po nervových drahách, předáván mozku a pak zpracováván tam. K ničemu z toho nemáme přímý přístup, jsme výlučně odkázáni na to, čemu lez říkat (opět by bylo třeba blíže analyzovat) „introspekce“. Proměna „objektivních“ procesů v děje „subjektivní“ nemůže být z principiálních důvodů „objektivována“ a „předmětně“ uchopena ani vyložena. Filosofie tedy musí od samého počátku stále počítat s tím, že přechody mezi „vnitřním“ a „vnějším“ probíhají neustále, a to oběma směry (tj. ono hegelovské Verinnerung a Veräußerung, ale pochopeno značně jinak), a tedy že k celku (ať už jednotlivému, konkrétnímu, nebo celku veškerenstva) náleží nejen všechno vnější, ale také „všechno“ vnitřní, nepředmětné.

(Písek, 060710-2.)